

Αξιολόγηση της εφαρμογής του προγράμματος των Θερινών Δημόσιων Σχολείων (ΘΔΣ) κατά τη σχολική χρονιά 2017-2018

(Φεβρουάριος 2019)

1. Ταυτότητα της έρευνας

Κατά τη σχολική χρονιά 2017-2018, το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας και Αξιολόγησης (ΚΕΕΑ) προχώρησε στην αξιολόγηση του προγράμματος Θερινών Δημόσιων Σχολείων (ΘΔΣ) μέσα από διερεύνηση των απόψεων και των εμπειριών των εμπλεκόμενων (συντονιστικής ομάδας, εκπαιδευτικών, μαθητών/τριών και γονέων/κηδεμόνων). Η αξιολόγηση σκοπό είχε να απαντήσει στα εξής ερευνητικά ερωτήματα: (1) Ποιες είναι οι απόψεις των εμπλεκόμενων για τις διαδικασίες υλοποίησης του προγράμματος των ΘΔΣ σε σχέση με την οργάνωση και τη διεξαγωγή του; (2) Ποιες είναι οι απόψεις των εμπλεκόμενων για την αποτελεσματικότητα του προγράμματος; (3) Ποια τα θετικά στοιχεία που προκύπτουν από την υλοποίηση του; (4) Ποια τα πρακτικά προβλήματα/δυσκολίες που προκύπτουν κατά την εφαρμογή του; (5) Ποιες είναι οι εισηγήσεις των εμπλεκόμενων για αποτελεσματική εφαρμογή του προγράμματος;

2. Μεθοδολογία

Στην έρευνα υιοθετήθηκε μεικτός μεθοδολογικός σχεδιασμός με συλλογή ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων, μέσω ερωτηματολογίων και συνέντευξης.

2.1 Εργασία

Συγκεκριμένα, επιχειρήθηκε συλλογή δεδομένων από εκπαιδευτικούς, γονείς/κηδεμόνες και μαθητές/μαθήτριες Ε΄ τάξης, μέσω ερωτηματολογίων, από όλα τα ΘΔΣ παγκύπρια (24 Δημοτικά Σχολεία και 5 Νηπιαγωγεία).

Όλοι/όλες οι εκπαιδευτικοί που εργάστηκαν στα ΘΔΣ κλήθηκαν να συμπληρώσουν έντυπο ερωτηματολόγιο με ερωτήσεις κλειστού και ανοικτού τύπου. Αντίστοιχο ερωτηματολόγιο κλήθηκαν να συμπληρώσουν και όλοι/ες οι μαθητές/μαθήτριες Ε΄ τάξης, καθώς και οι γονείς/κηδεμόνες τους (Δημοτικά Σχολεία), όπως επίσης και οι γονείς/κηδεμόνες μαθητών/τριών Προδημοτικής τάξης (Νηπιαγωγεία). Η συλλογή των δεδομένων διενεργήθηκε την τέταρτη εβδομάδα εφαρμογής του προγράμματος, μεταξύ της 16ης και 20ης Ιουλίου 2018.

Τον Οκτώβριο του 2018 διεξήχθη ομαδική ημι-δομημένη συνέντευξη με τη συντονιστική ομάδα για το πρόγραμμα ΘΔΣ, σύμφωνα με τον Οδηγό Συνέντευξης που ετοιμάστηκε για το σκοπό αυτό.

2.2 Δείγμα

Το ερωτηματολόγιο εκπαιδευτικού συμπλήρωσαν 359 άτομα: 40 διευθύνοντες/ουσες (11,14%) και 319 εκπαιδευτικοί (88,86%). Στην πλειοψηφία τους, οι συμμετέχοντες/ουσες κατείχαν Μεταπτυχιακό Τίτλο Σπουδών επιπέδου Μάστερ (64,34%) και ήταν άτομα με εκπαιδευτική υπηρεσία 0-5 χρόνια (65,4%). Επίσης, οι περισσότεροι/ες εργάζονταν σε σχολεία της Λεμεσού (23,31%) και της Λευκωσίας (34,27%).

Το ερωτηματολόγιο μαθητή/μαθήτριας συμπληρώθηκε από 353 παιδιά: 205 αγόρια (58,6%) και 145 κορίτσια (41,4%), ενώ το ποσοστό ανταπόκρισης ανήλθε σε 48%. Από τα παιδιά της Ε΄ τάξης, που συμμετείχαν στην έρευνα, 7 μαθητές/μαθήτριες (2%) φοιτούσαν με συνοδό ή σε ειδική μονάδα. Η πλειοψηφία δήλωσε ότι το ΘΔΣ βρισκόταν σε αστική περιοχή (62,3%), με τους/τις περισσότερους/ες να φοιτούν στις επαρχίες Λάρνακας/Αμμοχώστου (30,6%) και Λεμεσού (27,8%).

Το ερωτηματολόγιο γονέα/κηδεμόνα συμπληρώθηκε από 295 άτομα: 64 άντρες (21,9%) και 228 γυναίκες (78,1%). Ως προς το προφίλ τους, η μεγάλη πλειοψηφία των συμμετεχόντων/ουσών είχε ηλικία μεταξύ 31-40 (58,4%) και 41-50 ετών (35,7%) και εργαζόταν στον ιδιωτικό τομέα (41,24%). Στη συντριπτική πλειοψηφία τους, οι γονείς/κηδεμόνες ήταν Κύπριοι/ες (85,86%). Οι μισοί περίπου γονείς/κηδεμόνες ήταν απόφοιτοι ανώτερης σχολής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ή πανεπιστημίου (48,6%), ενώ σημαντικό ποσοστό των ερωτηθέντων/ερωτηθεισών κατείχε πρόσθετα ακαδημαϊκά προσόντα, όπως τίτλο σπουδών επιπέδου Μάστερ (16,8%) και διδακτορικό τίτλο σπουδών (0,7%). Όπως προέβλεπε και ο σχεδιασμός της έρευνας, οι γονείς/κηδεμόνες, στην πλειοψηφία τους, είχαν παιδί στην Ε΄ τάξη Δημοτικού (75%), ενώ οι υπόλοιποι είχαν παιδί σε Νηπιαγωγείο. Μόνο τέσσερις γονείς/κηδεμόνες είχαν παιδί που φοιτούσε με συνοδό ή σε ειδική μονάδα. Η πλειοψηφία δήλωσε ότι το ΘΔΣ βρισκόταν σε αστική περιοχή (64,4%), από τα οποία τα περισσότερα βρίσκονταν στις επαρχίες Λάρνακας/Αμμοχώστου (35,7%) και Λεμεσού (31%).

Στη συνέντευξη με τη συντονιστική ομάδα συμμετείχαν τέσσερις επιθεωρητές/επιθεωρήτριες και ο Γενικός Συντονιστής των ΘΔΣ. Οι επιθεωρητές/επιθεωρήτριες λειτουργούσαν ως υπεύθυνοι/ες για το πρόγραμμα ΘΔΣ στις επαρχίες Λευκωσίας, Λεμεσού και Πάφου.

3. Αποτελέσματα

Ως προς τις διαδικασίες οργάνωσης και διεξαγωγής του προγράμματος ΘΔΣ, στις αντίστοιχες δηλώσεις του ερωτηματολογίου τόσο οι εκπαιδευτικοί όσο και οι γονείς/κηδεμόνες τοποθετήθηκαν θετικά έως πολύ θετικά (πάνω από τη μέση τιμή της κλίμακας 1-5).

Σε σχέση με την ενημέρωση για το πρόγραμμα, οι εκπαιδευτικοί και οι γονείς/κηδεμόνες δήλωσαν πολύ ενημερωμένοι/ες για τους σκοπούς και τις διαδικασίες οργάνωσης και λειτουργίας του, με τους/τις εκπαιδευτικούς να δηλώνουν πιο ενημερωμένοι/ες από τους γονείς/κηδεμόνες. Επίσης, οι γονείς/κηδεμόνες παιδιών Δημοτικού Σχολείου δήλωσαν λιγότερο ενημερωμένοι από τους γονείς/κηδεμόνες παιδιών Νηπιαγωγείου, σε σχέση με τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας του προγράμματος.

Ως προς το περιεχόμενο του προγράμματος, οι εκπαιδευτικοί και οι γονείς/κηδεμόνες συμφώνησαν σε μεγάλο βαθμό ότι αυτό παρουσιάζεται εμπλουτισμένο με θέματα ενδιαφέροντος και δραστηριότητες, με τους γονείς/κηδεμόνες παιδιών Νηπιαγωγείου να έχουν θετικότερη άποψη από τους γονείς/κηδεμόνες παιδιών Δημοτικού Σχολείου.

Για τον Οδηγό Εκπαιδευτικού, οι εκπαιδευτικοί εξέφρασαν θετική άποψη και δήλωσαν ότι τον χρησιμοποιούν, με τους/τις διευθύνοντες/ουσες και έχοντες/ουσες χρόνο διοίκησης να τοποθετούνται θετικά σε μεγαλύτερο βαθμό από τους εκπαιδευτικούς με διδακτικό έργο. Οι επιθεωρητές/επιθεωρήτριες επιβεβαίωσαν την ευρεία χρήση του Οδηγού ως σημείου αναφοράς.

Για την υλικοτεχνική υποδομή και τον εξοπλισμό, οι εκπαιδευτικοί και οι γονείς/κηδεμόνες τοποθετήθηκαν θετικά, με τους γονείς/κηδεμόνες να έχουν θετικότερες απόψεις από τους/τις εκπαιδευτικούς σε όλες τις δηλώσεις. Επίσης, σε σχέση με την υποδομή για παροχή προγεύματος (α) οι εκπαιδευτικοί με διδακτικό έργο είχαν θετικότερη άποψη από τους/τις διευθύνοντες/ουσες και έχοντες/ουσες χρόνο διοίκησης και (β) οι γονείς/κηδεμόνες παιδιών Νηπιαγωγείου είχαν θετικότερες απόψεις από τους γονείς/κηδεμόνες παιδιών Δημοτικού. Σε σχέση με την υλικοτεχνική υποδομή για τη διεξαγωγή των δραστηριοτήτων του προγράμματος, οι γονείς/κηδεμόνες παιδιών Δημοτικού είχαν θετικότερη άποψη από τους γονείς/κηδεμόνες παιδιών Νηπιαγωγείου.

Ως προς τη στελέχωση, οι διευθύνοντες/ουσες δήλωσαν πολύ ικανοποιημένοι/ες αναφορικά με τον αριθμό των σχολικών βοηθών/συνοδών για τα παιδιά με ειδικές ανάγκες, αφού δύο αδιόριστοι/ες εκπαιδευτικοί μοιράστηκαν την υπευθυνότητα τμήματος και τις περιόδους απασχόλησης των αδιόριστων εκπαιδευτικών. Λιγότερο θετική ήταν η άποψή τους για τις περιόδους απασχόλησης των μόνιμων εκπαιδευτικών. Ομοίως, οι επιθεωρητές/επιθεωρήτριες υποστήριξαν ότι η στελέχωση την τρέχουσα χρονιά έγινε ευκολότερα, ενώ η ανάθεση της υπευθυνότητας τμήματος σε δύο αδιόριστους/ες εκπαιδευτικούς και η εργοδότηση μικρότερου αριθμού ατόμων για περισσότερες περιόδους συνέβαλαν στην ομαλή εφαρμογή του προγράμματος.

Σε σχέση με την ένταξη των παιδιών που φοιτούσαν σε διαφορετικά σχολεία ή των παιδιών με ειδικές ανάγκες στο ΘΔΣ, οι εκπαιδευτικοί τοποθετήθηκαν πολύ θετικά. Ομοίως, οι επιθεωρητές/επιθεωρήτριες συμφώνησαν ότι τα παιδιά κατάφεραν να συνυπάρχουν αρμονικά στο ΘΔΣ και αναφέρθηκαν στις δυσκολίες που αφορούσαν στην

ένταξη των παιδιών με ειδικές ανάγκες, όπως η υποδομή των σχολείων και η σχέση των παιδιών αυτών με τους/τις συνοδούς και τους/τις εκπαιδευτικούς.

Ως προς την προκαταρκτική επιμόρφωση και στήριξη τους, οι εκπαιδευτικοί δήλωσαν ικανοποιημένοι, με τους/τις διευθύνοντες/ουσες και έχοντες/ουσες χρόνο διοίκησης να έχουν θετικότερη άποψη ως προς τη στήριξη από το ΥΠΠ, σε σχέση με τους/τις εκπαιδευτικούς με διδακτικό έργο. Επίσης, οι εκπαιδευτικοί δήλωσαν πολύ ικανοποιημένοι για τη στήριξη που είχαν από τους/τις διευθύνοντες/ουσες των ΘΔΣ στα οποία εργάστηκαν. Για το ίδιο ζήτημα, οι επιθεωρητές/επιθεωρήτριες υποστήριξαν ότι η επιμόρφωση εξυπηρέτησε τους στόχους της και ήταν επαρκής.

Σε σχέση με την ανατροφοδότηση, οι εκπαιδευτικοί και οι γονείς/κηδεμόνες δήλωσαν ότι τα σχόλια και οι εισηγήσεις τους εισακούονται, ενώ οι εκπαιδευτικοί είχαν θετικότερη άποψη από τους γονείς/κηδεμόνες και οι γονείς/κηδεμόνες παιδιών Νηπιαγωγείου είχαν θετικότερη άποψη από τους γονείς/κηδεμόνες παιδιών Δημοτικού.

Τέλος, στην Ερώτηση «Άλλο», οι εκπαιδευτικοί και οι γονείς/κηδεμόνες υποστήριξαν την ανάγκη για κλιματιστικά στις αίθουσες διδασκαλίας.

Αναφορικά με την αποτελεσματικότητα του προγράμματος, τόσο οι εκπαιδευτικοί, όσο και οι γονείς/κηδεμόνες τοποθετήθηκαν θετικά έως πολύ θετικά στις αντίστοιχες δηλώσεις του ερωτηματολογίου. Και οι δύο ομάδες συμμετεχόντων/ουσών συμφώνησαν ότι το ΘΔΣ παρέχει την ευκαιρία στα παιδιά που προέρχονται από ευάλωτες ομάδες για δωρεάν δημιουργική απασχόληση και σίτιση κατά τη διάρκεια των καλοκαιρινών διακοπών, τα παιδιά βρίσκονται σε ασφαλή χώρο κατά τη διάρκεια των διακοπών, παρέχονται ευκαιρίες για δημιουργική απασχόληση, δημιουργική καλλιέργεια και ανάπτυξη των παιδιών, καθώς και ευκαιρίες για κοινωνικοποίηση και δημιουργική απασχόληση στα παιδιά με ειδικές ανάγκες. Σε μικρότερο βαθμό, οι συμμετέχοντες/ουσες συμφώνησαν ότι το ΘΔΣ περιορίζει την παραβατικότητα και καλλιεργεί την πειθαρχία, καθώς και ότι παρέχει ευκαιρία για υλικοτεχνική αναβάθμιση των σχολείων.

Περαιτέρω διερεύνηση κατέδειξε ότι οι εκπαιδευτικοί είχαν θετικότερη άποψη από τους γονείς/κηδεμόνες σε σχέση τις ευκαιρίες που παρέχει το ΘΔΣ για κοινωνικοποίηση, δημιουργική καλλιέργεια και ανάπτυξη, καθώς και για σίτιση των παιδιών που φοιτούν στο ΘΔΣ και το έχουν ανάγκη. Αντίθετα, οι γονείς/κηδεμόνες ήταν θετικότεροι αναφορικά με τις ευκαιρίες που παρέχονται για βελτίωση της υλικοτεχνικής υποδομής των ΘΔΣ. Επίσης, οι γονείς/κηδεμόνες παιδιών Νηπιαγωγείου είχαν θετικότερες απόψεις για την αποτελεσματικότητα του ΘΔΣ από τους γονείς/κηδεμόνες παιδιών Δημοτικού, αφού, όπως υποστήριξαν, τα παιδιά βρίσκονταν σε έναν ασφαλή χώρο κατά τη διάρκεια του πρωινού και είχαν ευκαιρίες για δημιουργική απασχόληση, κοινωνικοποίηση και τα παιδιά με ειδικές ανάγκες είχαν ευκαιρίες για δημιουργική απασχόληση και κοινωνικοποίηση.

Στην ερώτηση «Πόσο ευχαριστημένος/η είστε από τη λειτουργία του Θερινού Δημόσιου Σχολείου», όλοι/ες οι συμμετέχοντες/ουσες (εκπαιδευτικοί, γονείς/κηδεμόνες, μαθητές/μαθήτριες) δήλωσαν ευχαριστημένοι/ες έως πολύ ευχαριστημένοι/ες, με τους γονείς/κηδεμόνες να έχουν θετικότερες απόψεις από τους/τις εκπαιδευτικούς. Επίσης, οι γονείς/κηδεμόνες παιδιών Νηπιαγωγείου ήταν περισσότερο ευχαριστημένοι από τους γονείς/κηδεμόνες παιδιών Δημοτικού. Στην ίδια δήλωση, οι μαθητές/μαθήτριες τοποθετήθηκαν λιγότερο θετικά, συγκριτικά με τους/τις άλλους/ες συμμετέχοντες/ουσες. Τα κορίτσια και οι μαθητές/μαθήτριες της υπαίθρου είχαν θετικότερη άποψη από τα αγόρια και τους/τις μαθητές/μαθήτριες αστικών περιοχών, αντίστοιχα.

Ομοίως, οι επιθεωρητές/επιθεωρήτριες έκριναν τον θεσμό ιδιαίτερα αποτελεσματικό και ωφέλιμο για τα παιδιά, όσο και ευρύτερα για την κοινωνία. Αναφέρθηκαν σε ευκαιρίες κοινωνικοποίησης και δημιουργικής απασχόλησης σε μαθητές/μαθήτριες, κατά τη διάρκεια των διακοπών. Τόνισαν, επίσης, την κοινωνική διάσταση του προγράμματος, εφόσον προσέφερε την ευκαιρία σε ευάλωτες ομάδες πληθυσμού να εξασφαλίσουν έναν τρόπο φύλαξης, δημιουργικής απασχόλησης και κοινωνικοποίησης των παιδιών τους κατά την περίοδο των διακοπών.

Ως προς τα θετικά στοιχεία από την υλοποίηση του προγράμματος, οι απόψεις των εκπαιδευτικών και των γονέων/κηδεμόνων έτειναν να συγκλίνουν.

Οι εκπαιδευτικοί τοποθετήθηκαν θετικά ως προς το ότι το ΘΔΣ εξυπηρετεί την κυπριακή κοινωνία, το κλίμα είναι θετικό και ότι η διεύθυνση και η διοίκηση του σχολείου είναι αποτελεσματική. Τοποθετήθηκαν λιγότερο θετικά ως προς το ότι το πρόγραμμα προάγει τη συνεργατικότητα ανάμεσα σε σχολείο και γονείς/κηδεμόνες ή ικανοποιεί τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα των μαθητών/τριών. Περαιτέρω, οι εκπαιδευτικοί με διδακτικά καθήκοντα έτειναν να έχουν θετικότερες απόψεις από τους/τις διευθύνοντες/ουσες και έχοντες/ουσες διοικητικά καθήκοντα ως προς το ότι το ΘΔΣ προάγει την ενασχόληση των μαθητών/τριών με τον αθλητισμό και ότι το ωράριο εξυπηρετεί τους γονείς/κηδεμόνες.

Οι απαντήσεις στην ερώτηση ανοικτού τύπου κατέδειξαν ότι η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών θεωρεί την απόκτηση και εμπλουτισμό των εμπειριών, σε προσωπικό και επαγγελματικό επίπεδο, ως τη σημαντικότερη θετική πτυχή του προγράμματος. Ιδιαίτερη αναφορά έγινε από τους/τις αδιόριστους/ες εκπαιδευτικούς στο ότι η απασχόληση στα ΘΔΣ τους έδωσε την ευκαιρία να αποκτήσουν πολύτιμη εκπαιδευτική εμπειρία. Η δεύτερη σημαντική θετική πτυχή που ανέδειξαν οι συμμετέχοντες/ουσες αφορούσε στη συνεργασία, επικοινωνία και τη δημιουργία σχέσεων εντός του σχολικού περιβάλλοντος.

Οι γονείς/κηδεμόνες δήλωσαν ότι σε μεγάλο βαθμό αισθάνονταν ικανοποιημένοι από το ότι το παιδί τους φοιτούσε σε ΘΔΣ, θεώρησαν ότι ο θεσμός εξυπηρετεί την κυπριακή κοινωνία και ότι οι μαθητές/μαθήτριες προσαρμόστηκαν στο ωράριο και στο πρόγραμμα

του ΘΔΣ. Όπως και οι εκπαιδευτικοί, οι γονείς/κηδεμόνες τοποθετήθηκαν λιγότερο θετικά ως προς το ότι το ΘΔΣ προάγει την ενασχόληση των παιδιών με τον αθλητισμό, με μουσικές ή άλλες καλλιτεχνικές δραστηριότητες, καθώς και τη συνεργατικότητα μεταξύ σχολείου και γονέων/κηδεμόνων. Επίσης, σε επτά από τις δέκα δηλώσεις, οι γονείς/κηδεμόνες παιδιών Νηπιαγωγείου είχαν ελαφρώς θετικότερη άποψη από τους γονείς/κηδεμόνες παιδιών Δημοτικού. Στην ερώτηση ανοικτού τύπου, ανέφεραν ως σημαντικότερη πτυχή ότι το ΘΔΣ προσφέρει ευκαιρίες δημιουργικής απασχόλησης και κρατά τα παιδιά μακριά από τη μονομανία των ηλεκτρονικών παιχνιδιών. Όπως και οι εκπαιδευτικοί, οι γονείς/κηδεμόνες ανέφεραν ως δεύτερη σημαντική πτυχή την κοινωνικοποίηση των παιδιών τους και ως τρίτη σημαντική πτυχή ότι το πρόγραμμα τους διευκολύνει ιδιαίτερα, αφού έχουν έναν ασφαλή χώρο να αφήσουν τα παιδιά τους όταν εργάζονται.

Οι μαθητές/μαθήτριες, συμφώνησαν ότι τους δίνεται η ευκαιρία να περάσουν δημιουργικό χρόνο με τους/τις συμμαθητές/συμμαθήτριές τους και να γνωρίσουν καινούργιους/ες φίλους/ες, σε ένα ασφαλές περιβάλλον κατά τη διάρκεια των διακοπών. Συμφώνησαν, επίσης, σε μικρότερο βαθμό με τη δήλωση ότι απασχολούνται με δημιουργικές δραστηριότητες. Τα κορίτσια είχαν θετικότερες απόψεις από το αγόρια στις τέσσερις από τις πέντε δηλώσεις, ενώ οι μαθητές/μαθήτριες της υπαίθρου είχαν θετικότερη άποψη από αυτούς/ές των αστικών περιοχών, ως προς την απασχόληση με δημιουργικές δραστηριότητες και την παραμονή σε ασφαλές περιβάλλον.

Στην ερώτηση ανοικτού τύπου, οι μαθητές/μαθήτριες -όπως και οι γονείς/κηδεμόνες- αναγνώρισαν ως σημαντικότερη πτυχή την ενασχόλησή τους με τις προσφερόμενες δραστηριότητες, εφόσον θεωρούσαν τον χρόνο που περνούν στο σχολείο ωφέλιμο και τις δραστηριότητες ενδιαφέρουσες. Ως δεύτερη σημαντική θετική πτυχή, επεσήμαναν τη δυνατότητα κοινωνικοποίησης τόσο με συμμαθητές/συμμαθήτριές τους όσο και με το εκπαιδευτικό προσωπικό, ενώ ως τρίτη θετική πτυχή καταγράφηκε η ποιότητα του εκπαιδευτικού προσωπικού και ότι οι μαθητές/μαθήτριες απολαμβάνουν τη σχέση τους με τους/τις εκπαιδευτικούς.

Για το ίδιο θέμα, πέρα από τις δυνατότητες κοινωνικοποίησης, οι επιθεωρητές/επιθεωρήτριες ανέφεραν ότι το ΘΔΣ προσφέρει μια μορφή εναλλακτικής μάθησης. Σε σχέση με το εκπαιδευτικό προσωπικό, οι επιθεωρητές/επιθεωρήτριες εντόπισαν ότι ο θεσμός βοηθά στην καταπολέμηση της ανεργίας.

Ως προς τις βασικές προκλήσεις/προβλήματα από την εφαρμογή της πολιτικής, και οι τρεις ομάδες πληθυσμού (εκπαιδευτικοί, γονείς/κηδεμόνες, μαθητές/μαθήτριες) εντόπισαν ως σημαντικότερα τα ζητήματα που άπτονται της υλικοτεχνικής υποδομής (π.χ. εργαστήρια ηλεκτρονικών υπολογιστών και οικοκυρικών, στέγαστρα, κλιματιστικά).

Πιο συγκεκριμένα, το βασικό πρόβλημα που εντοπίστηκε από τους/τις εκπαιδευτικούς ήταν η έλλειψη κλιματιστικών στις αίθουσες και σκιερών χώρων στις αυλές των

σχολείων, γεγονός που παρακωλύει την ομαλή διεξαγωγή των δραστηριοτήτων. Επίσης, καταγράφηκαν ελλείψεις σε εξοπλισμό (π.χ. εργαστήρια ηλεκτρονικών υπολογιστών και οικιακής οικονομίας) και σε μέσα και υλικά (π.χ. βιβλία και παιχνίδια). Οι διευθύνοντες/ουσες και έχοντες/ουσες διοικητικά καθήκοντα αναφέρθηκαν στα ζητήματα στελέχωσης, αφού όπως υποστήριξαν δεν είχαν αρκετές ώρες διεύθυνσης με αποτέλεσμα να δυσκολεύονται να διεκπεραιώσουν επαρκώς τα καθήκοντά τους. Επίσης, αναφέρθηκαν στην έλλειψη γραμματειακού προσωπικού, στο πρόβλημα της απουσίας κάποιου/ας εκπαιδευτικού εκτός σχολικής αίθουσας για επίβλεψη κατά τις ώρες λειτουργίας του σχολείου, καθώς και στη δυσκολία συντονισμού του εκπαιδευτικού προσωπικού. Ένα άλλο ζήτημα που εντοπίστηκε από τους/τις εκπαιδευτικούς με διδακτικό έργο αφορούσε στη διαχείριση της συμπεριφοράς των μαθητών/τριών, που ενδεχομένως να προκύπτει από τη συνύπαρξη παιδιών από διαφορετικά σχολεία, τον μεγάλο αριθμό μαθητών/τριών ανά τάξη και τη φοίτηση παιδιών με μαθησιακές και άλλες δυσκολίες.

Η πλειοψηφία των γονέων/κηδεμόνων ανέφερε ότι δεν αντιμετωπίζει σοβαρά ζητήματα κατά τη φοίτηση των παιδιών. Εντούτοις, όπως και οι εκπαιδευτικοί, οι γονείς/κηδεμόνες εντόπισαν ως σημαντικότερο πρόβλημα την έλλειψη κλιματιστικών και σκιερών χώρων στην αυλή. Ως δεύτερο ζήτημα εντόπισαν το ωράριο λειτουργίας των ΘΔΣ, αφού η λήξη των μαθημάτων στη 1:00 μ.μ. φαίνεται να δυσκολεύει τους εργαζόμενους γονείς/κηδεμόνες.

Οι μαθητές/μαθήτριες, όπως και όλοι οι προηγούμενοι πληθυσμοί αναφέρθηκαν στην υλικοτεχνική υποδομή (π.χ. εργαστήρια ηλεκτρονικών υπολογιστών) και την έλλειψη κλιματιστικών. Το σημαντικότερο πρόβλημα που αντιμετώπισαν, ωστόσο, αφορούσε στο περιεχόμενο του προγράμματος, αφού φάνηκε ότι στα παιδιά δεν άρεσαν τα θεωρητικά μαθήματα (Φιλαναγνωσία, Αγωγή Ζωής) και θα ήθελαν ένα πιο χαλαρό πρόγραμμα.

Οι επιθεωρητές/επιθεωρήτριες επικεντρώθηκαν κυρίως στο πρόβλημα των γραφειοκρατικών διαδικασιών, που τους ταλαιπωρούν μέχρι την τελική επιλογή των αδιόριστων εκπαιδευτικών.

Αναφορικά με τις εισηγήσεις των συμμετεχόντων/ουσών (εκπαιδευτικών, γονέων/κηδεμόνων, μαθητών/τριών) για αποτελεσματική εφαρμογή της πολιτικής, αυτές επικεντρώθηκαν στη βελτίωση της υλικοτεχνικής υποδομής και του περιεχομένου του προγράμματος.

Πιο συγκεκριμένα, ως κύριες εισηγήσεις των εκπαιδευτικών τέθηκαν αυτές που αφορούσαν στην ανάγκη προσθήκης κλιματιστικών και δημιουργίας σκιερών χώρων, αλλά και γενικότερα της βελτίωσης των κτηριακών υποδομών, υλικών και μέσων, καθώς και της αναβάθμισης του περιεχομένου του προγράμματος, με την προσθήκη επιπλέον δραστηριοτήτων εντός ή εκτός σχολικού χώρου. Συγκεκριμένα, τονίστηκε η ανάγκη

ενσωμάτωσης θαλάσσιων δραστηριοτήτων, εκπαιδευτικών και ψυχαγωγικών εκδρομών, καθώς και συνεργασίας με άλλους φορείς για τον εμπλουτισμό των δραστηριοτήτων. Για την ομάδα των διευθυνόντων/ουσών και εχόντων/ουσών διοικητικό χρόνο, η κύρια εισήγηση αφορούσε στην πλήρη απαλλαγή ή μείωση του διδακτικού χρόνου, ώστε να έχουν τη δυνατότητα να ασκούν πιο αποτελεσματικά τα διοικητικά τους καθήκοντα. Εισηγήθηκαν, επίσης, την ανάγκη διορισμού περισσότερων μόνιμων εκπαιδευτικών και γραμματειακού προσωπικού, για καλύτερη λειτουργία του προγράμματος.

Ομοίως, η κύρια εισήγηση των γονέων/κηδεμόνων αφορούσε στην προσθήκη και άλλων δραστηριοτήτων ή μαθημάτων στο πρόγραμμα. Οι γονείς/κηδεμόνες εισηγήθηκαν την προσθήκη εκδρομών και επισκέψεων, επιπλέον δραστηριοτήτων για καλλιέργεια κι ανάπτυξη των δεξιοτήτων των παιδιών ή την προσθήκη μαθημάτων, όπως η προετοιμασία των παιδιών του Νηπιαγωγείου για το Δημοτικό ή επαναληπτικών ασκήσεων στα Μαθηματικά και στα Ελληνικά. Η δεύτερη εισήγησή τους αφορούσε στην επέκταση του ωραρίου και τη δημιουργία απογευματινού ΘΔΣ, καθώς και τη λειτουργία ΘΔΣ κατά τον μήνα Αύγουστο, για την καλύτερη εξυπηρέτηση των εργαζόμενων γονέων. Η τρίτη εισήγηση των γονέων -που υπήρξε και εισήγηση όλων των ομάδων πληθυσμού- ήταν η υλικοτεχνική αναβάθμιση, ώστε να υλοποιούνται καλύτερα οι δραστηριότητες ή να παρέχονται επιπλέον δραστηριότητες.

Οι μαθητές/μαθήτριες εισηγήθηκαν πρωτίστως αλλαγές στις προσφερόμενες δραστηριότητες: την προσθήκη περισσότερων εκδρομών, περισσότερο παιχνίδι και λιγότερα θεωρητικά μαθήματα. Η δεύτερη εισήγησή τους αφορούσε στην ανάγκη προσθήκης κλιματιστικών, αλλά και στην ανάγκη δημιουργίας πισίνας και γηπέδων με γρασίδι.

Οι επιθεωρητές/επιθεωρήτριες εισηγήθηκαν τη διαχείριση των κονδυλίων από τα σχολεία, ώστε να είναι πιο ευέλικτα σε σχέση με τον σχεδιασμό των προγραμμάτων τους. Μια άλλη εισήγηση αφορούσε στον διορισμό ενός/μιας υπεράριθμου/ης διευθύνοντα/ουσας σε κάθε επαρχία, που θα αναλαμβάνει συντονιστικό ρόλο και θα επιλύει τα προβλήματα που προκύπτουν, καθώς και στην αύξηση του αριθμού των μόνιμων εκπαιδευτικών ή τη μείωση του διδακτικού χρόνου, ώστε να υπάρχει τουλάχιστον ένας/μια μόνιμος/η εκπαιδευτικός διαθέσιμος/η, ώστε να επιλύει τυχόν προβλήματα. Επιπλέον, οι επιθεωρητές/επιθεωρήτριες πρότειναν την ενίσχυση των δράσεων των ΘΔΣ με την προσθήκη της δυνατότητας κατασκήνωσης για τα παιδιά.

Καταληκτικά, το πρόγραμμα ΘΔΣ φαίνεται να τυγχάνει αποδοχής και στήριξης, τόσο από τους/τις εκπαιδευτικούς, όσο και από τους γονείς/κηδεμόνες και τα παιδιά τους. Το γεγονός αυτό αποτελεί ενθαρρυντική ένδειξη για την περαιτέρω εφαρμογή του προγράμματος. Ταυτόχρονα, χρειάζεται να ληφθούν υπόψη οι εισηγήσεις των εμπλεκόμενων, ώστε η εφαρμογή του προγράμματος να εξυπηρετεί τις ανάγκες τους. Πιο συγκεκριμένα, χρειάζεται η ανάπτυξη (ή η ενίσχυση) μηχανισμών για την

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

υλικοτεχνική αναβάθμιση των σχολείων, την έγκαιρη και επαρκή στελέχωση, τη διαφοροποίηση του περιεχομένου του προγράμματος, καθώς και την τροποποίηση του ωραρίου λειτουργίας. Επίσης, θα πρέπει να ανευρεθούν τρόποι, ώστε να υποστηριχθεί η φοίτηση όλων των παιδιών (ειδικής εκπαίδευσης στα ΘΔΣ, από διαφορετικά σχολεία), ώστε να διασφαλίζονται συνθήκες ομαλής λειτουργίας.

Ερευνητική Ομάδα

Δρ Βαλεντίνα Θεοδοσίου, theodosiou.v@cyearn.pi.ac.cy

Δρ Ελένη Παπαϊωάννου, papaioannou.e@cyearn.pi.ac.cy